

Cuprins

Mulțumiri.....	XIX
Abrevieri uzuale	XXI
Introducere	XXIII
PARTEA I. Evoluția conceptului de politică penală	1
Capitolul I. Definirea politicii penale	3
Secțiunea 1. Abordări metodologice asupra problemei definirii politicii penale	6
§1. Tipuri de definiții compatibile conceptului de politică penală	6
1.1. Definiția politicii penale prin gen proxim și diferență specifică	6
1.2. Definiția politicii penale prin esența sa	8
§2. Reconsiderarea definiției politicii penale în funcție de modul perceperii realității sociale	10
2.1. Definiții doctrinare	10
2.2. Definirea politicii penale la nivelul conferințelor internaționale	12
2.3. Definiții constructive și definiții descriptive ale politicii penale	12
2.4. Definiții funcționaliste	14
Secțiunea a 2-a. De la opțiuni doctrinare la finalități practice	16
§1. Modul în care operează trecerea de la teorie la practică	16
§2. Dificultăți de încadrare a realității în normă	17
2.1. Noțiunea de organizație criminală	20
2.2. Caracterul secret al organizației	21
2.3. Scopul activității	21
§3. Politica penală de la teorie la o practică a protecției drepturilor omului	23

Capitolul II. Politica penală sub influența curentelor

ideologice	25
Secțiunea 1. Curentul liberal. Structura fundamentală	
a liberalismului	26
§1. Prioritatea justului asupra binelui.....	27
§2. Auto-construirea identității eului dezangajat.....	27
§3. Neutralitatea statului.....	28
Secțiunea a 2-a. Influența principiilor liberale asupra	
politicii penale	28
§1. Limitele liberale ale incriminării penale.....	31
1.1. Limitarea exercițiului unei libertăți doar	
pentru protejarea unei alte libertăți.....	31
1.2. Limitarea posibilității de a incrimina agravante	
pentru protejarea unui interes general valorizat	
de stat	32
1.2.1. Aspecte introductive privind politica	
penală a statului în domeniul	
circumstanțelor agravante	32
1.2.2. Restrângerea să fie făcută prin lege.....	34
1.2.3. Previzibilitatea legii.....	36
1.2.4. Motivele de restrângere a exercițiului	
drepturilor și libertăților.....	40
1.2.5. Valorile supreme ca limite ale	
posibilității de invocare a motivelor de	
restrângere.....	44
1.2.6. Restrângerea poate fi dispusă numai	
dacă este necesară într-o societate	
democratică.....	45
1.2.7. Măsura de restrângere trebuie să fie	
proporțională cu situația care a	
determinat-o.....	46
1.2.8. Măsura de restrângere trebuie aplicată	
în mod nediscriminatoriu	48
1.2.9. Măsura trebuie să fie aplicată fără	
a aduce atingere existenței dreptului	
sau a libertății.....	48

1.3. Reglementarea circumstanțelor în dreptul român și elvețian.....	49
1.3.1. Regimul circumstanțelor potrivit noului Cod penal	49
1.3.2. Regimul circumstanțelor agravante în Codul penal elvețian	52
1.4. Consacrarea normativă a comportamentelor deviante de la un anumit tip de bine	54
§2. Principiul legalității infracțiunilor și pedepselor	56
2.1 Apariție și conținut.....	56
2.2. Principiul legalității infracțiunilor și pedepselor ca garanție a libertății	58
§3. Insuficiența principiului legalității infracțiunilor și pedepselor ca limită a acțiunii statale.....	58
Secțiunea a 3-a. Mișcarea anarhistă.....	59
Secțiunea a 4-a. Curentul totalitar egalitarist.....	60
§1. Egalitatea și tendința autoritară	61
§2. Politica apărării securității sociale.....	61
§3. Centrarea răspunderii penale pe conceptul de „pericol social”	62
Secțiunea a 5-a. Curentul totalitar fascist	63
§1. Politica penală sub „dominație” fascistă	63
§2. Adoptarea unui sistem preventiv de exercitare a drepturilor și libertăților	64
§3. O politică penală gândită statistic.....	65
Secțiunea a 6-a. Curentul comunitarist	65
§1. Rolul grupului social în determinarea comportamentului infracțional.....	66
§2. Deplasarea politicii penale de la drepturile și interesele individului la cele ale grupului	68
Secțiunea a 7-a. Este necesară alegerea între liberalism și comunitarism?.....	69
§1. Problema centrală a dezbaterii liberalism/ comunitarism.....	69
1.1. Justul ca bază filosofică a politicii penale.....	70
1.2. Binele ca fundament al politicii penale.....	71
§2. Alegerea sau echilibrul?	72

Secțiunea a 8-a. Amprenta pozitivismului juridic asupra politicii penale	76
§1. Determinismul delincventului sau excluderea responsabilității sale morale	76
§2. Apărarea societății contra pericolului criminal.....	78
PARTEA A II-A. Construirea politicii penale.....	79
Capitolul I. Necesitatea adoptării unei noi politici penale.....	81
Secțiunea 1. Evaluarea realității sociale și a celei infraționale.....	81
Secțiunea a 2-a. Alegerea priorităților	83
Secțiunea a 3-a. Coordonarea politicii penale cu politica guvernamentală	84
Capitolul II. Stabilirea obiectivelor	87
Secțiunea 1. Evaluarea impactului asupra fenomenului criminal.....	88
Secțiunea a 2-a. Difuzarea rezultatelor obținute.....	88
Capitolul III. Stabilirea rolului diversilor actori în construirea politicii penale.....	90
Secțiunea 1. Activitatea Parlamentului în domeniul politicii penale	90
§1. Regulile de tehnică legislativă.....	91
1.1. Regulile de tehnică legislativă în jurisprudența Curții Constituționale române	91
1.2. Ghidurile de legistică în dreptul Confederației elvetice.....	95
§2. Starea legislației interne	97
2.1. Când legea poate crea insecuritate juridică: prea multe legi	97
2.2. Când legea se lasă așteptată: legi prea puține?.....	99
2.3. Când legea nu își mai este suficientă: cazul actelor normative ale executivului.....	101
§3. Noul Cod penal: politica penală între liberalism, comunitarism și lipsa de filosofie	103
3.1. Despre necesitatea adoptării unui nou Cod penal privită din unghiul de vedere al filosofiei.....	103

3.2. Abandonarea filosofiei comunitariste	104
3.3. Indecizia pentru filosofia liberală	105
3.4. O consacrare clară a filosofiei liberale – sanctiunile de drept penal	108
§4. Influența antreprenorilor de morală asupra politicii penale a legiuitorului	111
Secțiunea a 2-a. Contribuția Ministerului Public	115
§1. Necesitatea raportării asupra priorităților	116
§2. Obiectivele Ministerului Public cuprinse în raportul de activitate	118
§3. Colaborarea interministerială	120
3.1. Colaborarea cu Ministerul Justiției	121
3.2. Colaborarea cu Ministerul Administrației și Internelor.....	123
§4. Propunerile Ministerului Public – de la idee la proiect normativ	124
4.1. Analiza Curții Constituționale asupra proiectului de revizuire a Constituției	125
4.1.1. Inconsecvența argumentelor	126
4.1.2. Caracterul incomplet al revizuirii constituționale a art. 23	132
4.2. Nevoia de coordonare a revizuirii constituționale cu modificarea legislației	135
Secțiunea a 3-a. Activitatea instanțelor și politica penală.....	136
§1. Instanțele ordinare între independență și participare	137
§2. Implicarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în politica penală.....	138
2.1. Jurisprudența ca factor al politicii penale	139
2.2. Unificarea practicii versus independența instanțelor?	142
§3. Rolul Tribunalului federal elvețian în elaborarea politicii penale.....	143
§4. Influența jurisprudenței Curții Constituționale asupra politicii penale	145
4.1. Decizii de respingere.....	146
4.2. Decizii de admitere	158

4.3. Decizii care privesc constituționalitatea dispozițiilor cantitative	161
Secțiunea a 4-a. Referendumul, instrument al politicii penală a Președintelui.....	163
§1. Politica penală la dispoziția Președintelui	164
1.1. Necesitatea unei activități coordonate la nivelul instituțiilor statului în domeniul politicii penale	165
1.2. Decretele prezidențiale ca modalitate de „penalizare” a unor chestiuni problematice.....	166
1.2.1. Dezbateră publică cu privire la reintroducerea pedepsei cu moartea.....	167
1.2.2. Dreptul cetățenilor de petiționare – o practică efectiv democratică?.....	169
§2. Implicațiile modalităților de exercitare a guvernământului direct asupra problemelor de politică penală	172
2.1. Determinarea obiectului referendumului cu privire la probleme de interes național	172
2.2. Circumstanțierea termenului de „probleme de interes național” în jurisprudența Curții Constituționale române.....	175
2.3. Pericolul reprezentat de înțelegerea extensivă a problemelor ce pot face obiectul referendumului.....	176
2.3.1. Competențele Președintelui și politica penală a statului	176
2.3.2. Atragerea cetățenilor în luarea deciziilor de politică penală – o practică benefică democrației?	177
2.4. Efectele perverse ale referendumului inițiat de Președinte.....	181
2.4.1. Asupra cetățenilor	181
2.4.2. Asupra garanțiilor constituționale ale drepturilor și libertăților sub forma unor măsuri penale abuzive	183

§3. Efectele lipsei unui control efectiv al inițiativei referendare prezidențiale.....	184
3.1. Problema controlului actului de declanșare a referendumului.....	184
3.2. Valoarea referendumului cu privire la probleme de interes național.....	185
3.3. Problema controlului legii de revizuire între momentul adoptării și cel al desfășurării referendumului	186
3.3.1. Situația controlului în legislația actuală...	186
3.3.2. Lipsa controlului potrivit legislației înainte de modificare	187
3.3.3. Motivele acestui refuz de control – înțelegerea trunchiată a imperativelor principiului suveranității poporului.....	189
Secțiunea a 5-a. Rolul inițiativelor populare federale în construirea politicii penale	191
§1. Instrumentele democrației semi-directe elvețiene	191
1.1. Inițiativa populară	192
1.1.1. Inițiativa populară federală de revizuire totală a Constituției.....	193
1.1.2. Inițiativa populară federală de revizuire parțială a Constituției.....	194
1.2. Referendumul popular.....	196
1.2.1. Referendumul obligatoriu	197
1.2.2. Referendumul facultativ	198
§2. Dreptul de control al Parlamentului federal asupra constituționalității inițiativelor populare de revizuire.....	199
2.1. Controlul validității inițiativelor	199
2.2. Recomandarea de vot	204
2.3. Dreptul Parlamentului de a redacta un contra-proiect la inițiativa populară de revizuire parțială a Constituției	205
§3. Dreptul judecătorului de a controla voința populară.....	210

§4. Fundamentele dreptului de control al Tribunalului federal.....	211
PARTEA A III-A. Aplicarea politicii penale	215
Capitolul I. Actorii implicați în aplicarea politicii penale	217
Secțiunea 1. Noua politică penală a legislativului – o derivă securitară?.....	217
§1. Inconsecvența filosofică a Noului Cod penal român	218
1.1. Schimbare de perspectivă în privința definiției infracțiunii?	219
1.2. Penal sau contravențional, în funcție de natura sancțiunii	220
1.3. Noțiunea autonomă de „acuzatie în materie penală” – între infracțiune și contravenție.....	221
1.4. Regimul juridic al contravențiilor în dreptul român.....	226
1.4.1. Situația juridică a contravențiilor	226
1.4.2. Natura juridică și forța probantă a procesului-verbal de constatare a contravenției.....	226
1.4.3. Jurisprudența Curții Constituționale.....	229
1.5. Oportunitatea urmăririi penale	234
§2. Fundamentele inovației penale în dreptul român și cel elvețian	236
§3. Societatea elvețiană – o societate a „riscului”?	240
§4. Inițiativele populare federale - derivate securitare ale democrației semi-directe elvețiene?	245
§5. Concluzii cu privire la reforma dreptului penal.....	250
Secțiunea a 2-a. Politica penală la dispoziția Executivului și Ministerului Public	251
§1. Activitatea Ministerului Public în statistici	252
§2. Interpretarea normei ține de aplicarea sa concretă?... ..	255
Secțiunea a 3-a. Cenzurarea activității de aplicare a politicii penale de către Curtea Constituțională.....	259
§1. Înșelăciunea în convenții	259

§2. Înselăciunea care a avut consecințe deosebit de grave	262
---	-----

Capitolul II. Probleme particulare de politică penală – analiză comparativă în dreptul român și elvețian..... 266

Secțiunea 1. Pedepsele.....	266
-----------------------------	-----

§1. Fundamentele, funcțiile și scopurile pedepsei.....	266
--	-----

1.1. Fundamentul, scopul și funcțiile pedepsei din perspectivă retributivă	268
--	-----

1.2. Fundamentul și scopul pedepsei potrivit teoriilor preventive	270
---	-----

1.3. Finalitatea pedepsei potrivit teoriilor reparatorii	273
--	-----

§2. Fundamentul pedepsei în sistemele de drept român și elvețian	274
--	-----

§3. Care ierarhie a pedepselor?	276
---------------------------------------	-----

3.1. Fundamentul și scopul pedepsei pecuniare	278
---	-----

3.1.1. Problema pedepselor privative de libertate de scurtă durată	278
--	-----

3.1.2. Succesul înlocuirii pedepselor privative de libertate de scurtă durată	281
---	-----

3.2. Sistemul zilelor-amendă.....	282
-----------------------------------	-----

3.3. Executarea și înlocuirea pedepsei pecuniare.....	285
---	-----

3.4. Regimul juridic al sancțiunii prestării unei activități în folosul comunității în dreptul român și cel elvețian.....	286
---	-----

3.4.1. Sancțiune de drept penal sau de drept contravențional?.....	286
--	-----

3.4.2. Caracterul liberal al sancțiunii prestării unei muncii în interes general	288
--	-----

3.4.3. Regimul juridic al sancțiunii prestării unei activități în folosul comunității	290
---	-----

3.4.4. Termenul de executare și revocarea sancțiunii.....	292
---	-----

3.4.5. Caracterul consimțit al sancțiunii privative de timp liber.....	294
--	-----

3.4.6. Perspective ale muncii în folosul comunității în dreptul românesc.....	299
3.5. Amenda	301
3.5.1. Pedepsa amenzii în dreptul român	301
3.5.2. Executarea amenzii	303
3.5.3. Vechea problemă a consimțământului, o nouă soluție	304
3.5.4. Controverse cu privire la organul care coordonează executarea sancțiunii.....	304
3.6. Amenda ca sancțiune a faptelor penale contravenționale	307
3.7. Pedepsa privativă de libertate.....	309
3.7.1. Procesul de ierarhizare	310
3.7.2. Raportul dintre durata și finalitatea atribuită pedepsei privative de libertate.....	311
3.7.3. Înăsprirea regimului de aplicare a pedepsei detențiunii pe viață	317
§4. Reforma permanentă a sistemului sancțiunilor penale	320
Secțiunea a 2-a. Delincvența minorilor.....	322
§1. Considerații introductive	323
1.1. Condiția juridică a minorului la nivel internațional.....	323
1.2. Delincvența juvenilă – încercări de explicare	324
1.3. Formele delincvenței minorilor.....	326
§2. Dreptul penal al minorilor – o nouă perspectivă	327
2.1. Modelul protecției sociale.....	328
2.2. Prioritatea autorului în fața actului de delincvență.....	329
2.3. Limitele răspunderii penale a minorilor.....	329
2.3.1. Limita inferioară de vârstă a răspunderii penale	329
2.3.2. Aspecte referitoare la limita superioară de vârstă	332
§3. Aspecte procedurale specifice dreptului penal al minorilor.....	335
3.1. Faza de instrucție	336

3.1.1. Măsuri provizorii	336
3.1.2. Referatul de evaluare a situației personale a minorului.....	337
3.1.3. Medierea penală pentru minori.....	340
3.2. Regimul sancționator – principiul dualist versus principiul monist.....	342
3.3. Măsurile de protecție și pedepsele	345
3.3.1. Pronunțarea măsurilor de protecție	345
3.3.2. Pronunțarea pedepselor	346
3.4. Regimul măsurilor de protecție și al măsurilor educative neprivative de libertate.....	349
3.4.1. Regimul măsurilor de protecție	349
3.4.2. Regimul măsurilor educative neprivative de libertate.....	351
3.5. Regimul pedepselor și al măsurilor educative privative de libertate.....	354
3.5.1. Regimul pedepselor aplicabile minorilor în dreptul elvețian	354
3.5.2. Regimul măsurilor educative privative de libertate	358
Concluzii generale	363
Bibliografie	375